

หมายเหตุ ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ประมวลเหตุการณ์เมื่อแรกสถาปนากรุงเทพฯ

รวบรวมหลากหลายเหตุการณ์สำคัญที่น่าสนใจ
และคำบอกเล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปลายสมัยกรุงธนบุรี
เรื่อยมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ ๔

เกริกฤทธิ์ เชื้อมงคล

สารบัญ

เหตุการณ์จลาจลปลายสมัยธนบุรี	๑๕
ปราบดาภิเษก สมเด็จพระเจ้าพระยามหากษัตริย์ศึก ขึ้นเป็นพระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๑	๓๕
ลงพระราชอาญาพระยาปังกลิมา	๓๗
ย้ายพระราชวังจากฝั่งธนบุรีมายังฝั่งตะวันออก	๓๘
พระราชพิธีฝังหลักเมือง	๔๗
สร้างพระนครและพระราชวัง	๕๓
งานพระราชพิธีบรมราชาภิเษก	๕๖
เพลิงไหม้ในกรุงเทพมหานคร	๕๘
พระที่นั่งดุสิตมหาปราสาท	๖๒
โปรดส่งกองทัพช่วยเหลือสู้รบญวนกอบกู้บ้านเมือง	๖๕
สงครามครั้งสำคัญ ๗ทัพ	๗๑
ยกกองทัพตีหัวเมืองทางใต้	๘๖
แขกเซี่ยะยกทัพตีเมืองสงขลา	๘๘
เมืองทวายเข้ามาสวามิภักดิ์	๙๑
เรื่องบาดหมางระหว่างวังหลวงกับวังหน้า	๙๔

ยกทัพช่วยเมืองเชียงใหม่อสู้ศึกพม่า	๙๗
องเชียงสือเป็นเจ้านมก๊ก	๑๐๒
กรมพระราชวังบวรฯ ทรงพระประชวร	๑๐๕
กบฏวังหลังและพระสนมเอกประพาศมิชอบ	๑๐๘
ข้าราชการกำหนดบทพระอภัยการ	๑๑๐
บูรณะปฏิสังขรณ์พระพุทธรูปและพระอาราม	๑๑๒
ช้างสำคัญในรัชกาล	๑๑๗
พระพุทธรูปหามณเฑียรปฏิมากร (พระแก้วมรกต)	๑๒๓
รัชกาลที่ ๑ เสด็จสวรรคต	๑๒๖
เชื้อวงศ์เจ้ากรุงธนบุรีเตรียมก่อกบฏ	๑๒๙
เจ้าฟ้ากรมหลวงอิสรสุนทร กรมพระราชวังบวรสถานมงคล	
ขึ้นทรงราชย์สืบพระราชสันตติวงศ์	๑๓๓
ลักเลข สังกัดกรม	๑๓๗
เดินสวน เดินนา	๑๔๓
พระยาทวยวางแผนช่วยพม่าแหกคุก	๑๔๘
เรื่องพระราชาคณะต้องอธิกรณ์	๑๕๐
พระราชกำหนดห้ามมิให้สูบแลซื้อขายฝิ่น	๑๕๒
สวนขวาในพระราชวัง	๑๕๘
เกิดอหิวาตกโรคในพระนคร	๑๖๗
ฝรั่งตะวันตกเข้ามาเจริญพระราชไมตรี	๑๗๓

อังกฤษขอเช่าเมืองไทรบุรี	๑๘๓
ครอเฟิด ทูตอังกฤษเข้ามาขอทำหนังสือสัญญา	๑๙๐
กรมหมื่นเจษฎาบดินทร์ขึ้นเป็นกษัตริย์รัชกาลที่ ๓	๑๙๗
สร้างตึกซ่อมแปลงพระราชวัง	๒๐๐
ส่งกองทัพสังเกตุการณ์พม่ารบอังกฤษ	๒๐๓
ปัญหาเรื่องจีนตัวเหี้ย อังยี	๒๐๙
พม่าแต่งทูตเชิญญวนร่วมทำสงครามบุกตีไทย	๒๑๓
กบฏเจ้าอนุวงศ์เวียงจันทน์	๒๒๕
ชำระเลขพลจกรรจ์ลาวตะวันออกและเขมรป่าดง	๒๓๖
เรื่องซื้อข้าวด้วยนางใน	๒๓๘
อังกฤษรบชนะพม่า ส่งทูตเข้ามาขอพบพระเดชพระคุณ	๒๔๐
แต่งทูตออกไปจิมกั๋งที่เมืองจีน	๒๔๖
ไฟไหม้ในพระนคร	๒๔๘

น้ำท่วมใหญ่	๒๕๐
ฝนแล้ง ข้าวแพง	๒๕๕
ทูตอเมริกันเข้ามาทำหนังสือสัญญา	๒๕๖
อังกฤษเข้ามาขอซื้อช้าง ม้า โค กระบือ ฝิ่นไทย	๒๖๐
เกิดแผ่นดินไหว	๒๖๕
พระสงฆ์ลังกาเข้ามายังพระนคร	๒๖๖
ดาวหางไฟปรากฏบนท้องฟ้า	๒๖๘
เกิดไข้ป่วงระบาดอีกครั้ง	๒๗๑
สถาปนาเจ้าฟ้ามงกุฎ	
ขึ้นเป็นกษัตริย์รัชกาลที่ ๔	๒๗๕
บรรจูดวงชะตาพระนคร	๒๗๙
สร้างพระที่นั่งมหาราชมณฑลเชียร	๒๘๑
เตรียมรับสถานการณ์โลกตะวันตก	๒๘๕
ข่าวลอบปลงพระชนม์	
พระเจ้าแผ่นดินกรุงสยาม	๒๘๙
ประเทศตะวันตกอื่นๆ ทะยอยส่งคณะทูตมาขอทำสัญญา	๒๙๒
รัชกาลที่ ๔ กับครูสอนภาษาอังกฤษ	๒๙๗
ปรากฏดาวหาง	๓๐๑
สมโภชพระที่นั่งอนันตสมาคมพิมาน	๓๐๒
เสด็จประพาสหัวเมือง	๓๐๕

พระราชหัตถเลขาขอพระทัยหมอกกรมแพทย์สมัยใหม่	๓๑๐
สมเด็จพระนางเจ้ารำเพยภมราภิรมย์สิ้นพระชนม์	๒๙๘
ปัญหาเรื่องเงินตราในประเทศ	๓๑๕
ปฏิรูปและพัฒนาบ้านเมือง	๓๒๑
ชุดคลองและทำสะพานข้าม	๓๓๑
ข้อพระราชทรัพย์	๓๓๘
พระราชพิธีเฉลิมพระชนม์พรรษา	๓๔๑
เมื่อฝรั่งเศสยึดครองเขมร	๓๔๔
ปักปันเขตแดนพม่ากับอังกฤษ	๓๔๗
สมเด็จพระปิ่นเกล้าฯ ด้านอังกฤษปักเสาโทรเลข	๓๕๑
พระราชพิธีโสกันต์	๓๕๗
เจ้าฟ้าจุฬาลงกรณ์ผนวชเป็นสามเณร	๓๖๐
เสด็จประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนือถึงเมืองพินนาค	๓๖๒
แต่งทูตไปฝรั่งเศส เจรจาเรื่องเขตแดนและการค้า	๓๖๕
สุริยุปราคาเต็มดวง	๓๗๑
รัชกาลที่ ๔ ทรงพระประชวร	๓๗๕
รัชกาลที่ ๔ เสด็จสวรรคต	๓๘๐
เอกสารและหนังสืออ้างอิง	๓๘๓

เพราะช่วงต้นสมัยกรุงรัตนโกสินทร์นั้น
ถือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อแห่งประวัติศาสตร์ชาติไทยสมัยหนึ่งที่ว่าได้
ทั้งการเปลี่ยนแปลงอารยธรรมครั้งสำคัญ
ด้วยประเทศต้องเร่งก่อสร้างบ้านเมืองให้มั่นคง
และในขณะเดียวกันก็ต้องขานรับโลกสมัยใหม่พร้อมๆ กับการรักษาเอกราช
ที่ว่า ภายในประเทศนั้นก็เกิดเหตุการณ์ขึ้นหลายอย่าง
ทั้งเกี่ยวเนื่องเรื่องความขัดแย้งกับประเทศเพื่อนบ้าน
จนถึงกับต้องทำสงครามรบรากันหลายครั้ง
อีกทั้งยังเกิดโรคระบาดทุกข์ภัยอย่างแสนสาหัส

บริษัท เพชอประกาย จำกัด

๘ อาคารเพชรประกาย ถนนรามอินทรา แขวงมีนบุรี เขตมีนบุรี กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐

โทรศัพท์ ๐ ๒๕๑๗ ๕๔๕๕ # ๓๐๐ โทรสาร ๐ ๒๕๑๗ ๕๕๗๑

Homepage : <http://www.phetpragay.com>

BK ๐๒

ISBN 978-616-344-238-3

9 786163 442383

ราคา ๒๔๐ บาท